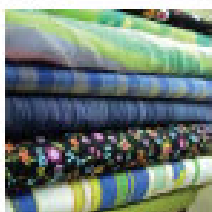
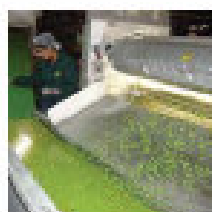
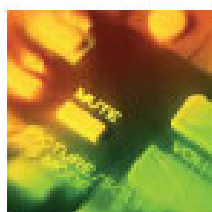

התעשייה הישראלית

תמונת מצב, מגמות ותחזיות

2010-2009

ינואר 2010

אגף כלכלה | המחלקה למחקר כלכלי

ינואר 2010

שנת 2010 נכנסה כשהיא נושאת עמה הבטחות וציפיות להתאוששות כלכלית גלובלית.

התעשייה הישראלית עברה את שנת המיתון הגלובלי כשהיא משתמשת בכל התחכום, הגמישות והתעוזה המאפיינים אותה. מול חזית לא פשוטה של פגיעה קשה ומתמשכת בכושר התחרות כתוצאה מהשינויים בשערי המטבע, לצד ירידה חדה בביקושים העולמיים כתוצאה מהמשבר הגלובלי הצליחה התעשייה להתייעל ולהשתנות. זאת, על רקע של סביבה עסקית לא פשוטה המאופיינת בבירוקרטיה, שינויי רגולציה תכופים, עלויות נמלים, ארנונה, אנרגיה ומים כבדות ועוד.

השנה הנכנסת מביאה עמה לצד שורה של הזדמנויות לצמיחה עולמית מחודשת גם שורה של איומים. הכלכלות המפותחות עדיין שרועות על שולחן הניתוחים כשבעורקיהן זורמים סמי מרץ ממשלתיים. ימי המבחן, בהם תנותקנה הכלכלות מהאינפוזיות הממשלתיות ותוצאות ההזרמות וההרחבות תבחנה- עוד לפנינו.

התאחדות התעשיינים תמשיך לעמוד בשנה זו בחזית המאבק לשיפור הסביבה העסקית וחיזוק כושר התחרות של התעשייה הישראלית. בשנת המבחן הקרבה ובשנים שלאחריה אנו רואים בחיזוק היצוא והתעשייה הישראלית, את המפתח להחזרת המשק לתוואי של צמיחה מואצת וחזרה לקליטת עובדים.

בברכה,

שרגא ברש
נשיא התאחדות התעשיינים

ינואר 2010

התעשייה הישראלית, חוותה בשנת 2009 את אחת השנים הקשות ביותר בתולדותיה אם לא את הקשה שבהן.

לאחר שבעשור האחרון נשא היצוא התעשייתי את התפוקה, הצמיחה המשקית והתעסוקה כלפי מעלה, בשנה האחרונה, עם הירידה החדה של קרוב ל-10% בהיקף הסחר העולמי, נסוג היצוא התעשייתי בכ- 13% ומשך איתו את תפוקת התעשייה כולה, אשר נסוגה בכ- 6%. נתונים אלו אינם מייצגים נאמנה את מצב התעשייה שכן הם מושפעים מהיקפי הייצוא הגדולים של מפעל אינטל. בניכוי נתונים אלו רשם היצוא התעשייתי נסיגה חדה אף יותר של קרוב ל-20%. בנוסף, נאלצה התעשייה להתמודד במקביל לירידה בביקושים העולמיים גם עם הפגיעה הנמשכת בכושר התחרות כתוצאה מהשינויים בשערי המטבע לצד מחנק אשראי עולמי, אשר זלג במהירות רבה למשק הישראלי.

במהלך המשבר הנוכחי, הפגינה התעשייה הישראלית יכולת התמודדות מרשימה עם משברים. התעשייה התאימה במהירות רבה את תשומת העבודה שלה למצב החדש, זאת תוך שימוש בשיטות יצירתיות כגון חופשה ללא תשלום או שבוע עבודה מקוצר. בכך, הצליחה התעשייה לשרוד את המשבר עם פגיעה מינימאלית בפריון לעובד. החל מהרבעון השני של 2008, לאחר שנתיים של פגיעה נמשכת בכושר התחרות כתוצאה מהשינויים בשערי המטבע, החלה התעשייה בפיטורי עובדים. במהלך תקופה זו נאלצה התעשייה לוותר על כ- 6% מכוח האדם המקצועי שלה.

לצד התאוששות מסויימת שנרשמה בחלק מהענפים התעשייתיים, נותרה התעשייה הקלאסית הנפגעת העיקרית מהמשבר הנוכחי. בענפים הקלאסיים, שהנם המעסיק העיקרי בתעשייה הישראלית, טרם רואים את סימני ההתאוששות. בארבע השנים האחרונות הצטמצם משקלן של התעשיות הקלאסיות בתוצר התעשייתי ב-50%.

בשנה הקרובה, על רקע הציפיות להמשך התחזקות השקל, יש להשקיע מאמצים ממוקדים לשיפור הסביבה העסקית וכושר התחרות, עם דגש מיוחד לעידוד חדשנות, מחקר ופיתוח בתעשיות הקלאסיות.

הנני מתכבד להציג בפניך את סקירת התעשייה הישראלית ותחזיותינו לשנת 2010- סקירה זו מתפרסמת עם תחילת השנה האזרחית ואני בטוח כי תמצא/י בה עניין רב.

תודתי לדפנה אבירם-ניצן, מנהלת מחלקת המחקר הכלכלי, ולצוות המחלקה על העבודה המקצועית והמקיפה שנעשתה לצורך הכנת חוברת זו.

בברכה,
רובי גינל
סמנכ"ל לכלכלה ולרגולציה

עיקרי הדברים

שנת 2009 הייתה אחת השנים הקשות בתולדות התעשייה:

- תפוקת התעשייה התכווצה בשיעור שנתי ממוצע של 6%, המתון רק במעט מהנסיגה המצטברת בשלוש שנות המשבר הקודם (2001-2003).
- היצוא התעשייתי נסוג ריאלית בכ- 12.5% - השיעור החד ביותר בתולדותינו, ובקרוב ל- 20%, בניכוי השפעתו החיובית של מפעל אינטל החדש.
- מצבת עובדי התעשייה הצטמצמה בממוצע בכ- 4.9%. מרבית המפוטרים היו מהתעשיות המסורתיות.
- השכר הריאלי נשחק בכ- 2% והסתכם בכ- 11,100 ₪ לחודש.
- השקעות התעשייה במכונות וציוד מיבוא ירדו ריאלית בכ- 35%.
- הירידה המתמשכת במשקל הענפים המסורתיים בתעשייה מחייבת התייחסות מיוחדת, שכן ענפים אלו הינם המעסיק הגדול ביותר בתעשייה.

נתונים מרכזיים:

- פדיון התעשייה נאמד בכ- 80.7 מיליארד \$, מזה כ- 34.8 מיליארד \$ יצוא.
- מספר המועסקים בתעשייה נאמד בכ- 347 אלף איש.

בשנת 2010 צפויה התעשייה לחזור לפסי צמיחה:

- התפוקה התעשייתית צפויה לרשום גידול ריאלי מחודש של כ- 5%.
- היצוא התעשייתי צפוי להתרחב ריאלית בכ- 12%.
- מצבת עובדי התעשייה צפויה לרשום גידול מתון יחסית, של 0.5%.
- על אף הגידול המחודש, צפויים היקפי התפוקה והיצוא בתעשייה להישאר נמוכים ב- 1% עד 2% לעומת רמתם הממוצעת בשנת 2008.
- היקף התעסוקה יישאר נמוך בכ- 4.5% לעומת הממוצע ב- 2008.

נתונים מרכזיים:

- היקף היצוא התעשייתי צפוי לעמוד בשנת 2010 על כ- 40 מיליארד \$.
- מספר המועסקים בתעשייה בשנת 2010 צפוי לעמוד על כ- 349 אלף איש.

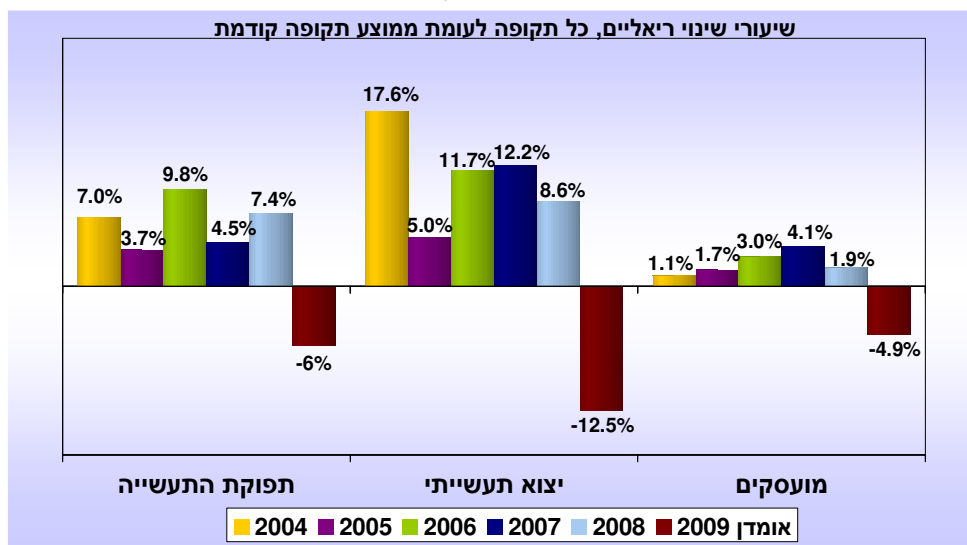
תוכן עניינים

4..2009	התעשייה בשנת
4.....	תפוקה.....
6.....	יצוא.....
8.....	מחנק אשראי.....
10.....	צעדי התייעלות.....
10.....	תעסוקה.....
12.....	פריזן.....
13.....	שכר.....
15.....	השקעות.....
16.....	תחזית לשנת 2010.....
16.....	הזדמנויות.....
17.....	איומים.....
19.....	תחזית.....
21.....	נספחים.....

התעשייה בשנת 2009¹

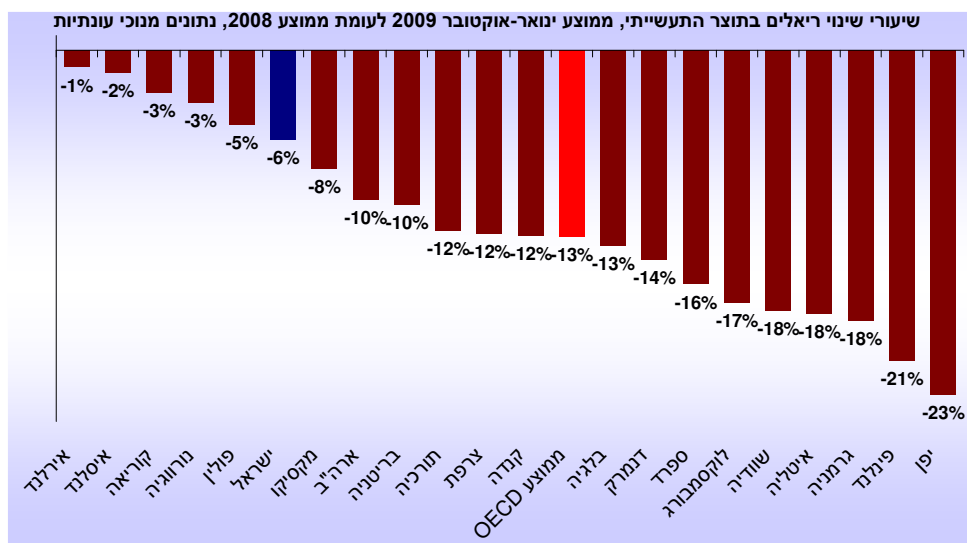
בשנת 2009 רשמה תפוקת התעשייה נסיגה ריאלית חדה ביותר, של כ- 6%, בהשוואה לממוצע 2008 – הנסיגה השנתית החדה ביותר בתולדות התעשייה הישראלית². נסיגה זו חלה לאחר חמש שנים רצופות של צמיחה מהירה, בשיעור מצטבר של 37% (6.5% מדי שנה בממוצע) והינה מתונה רק במעט מהנסיגה המצטברת שנרשמה בשלוש שנות המשבר הקודם, אז התכווצה התעשייה בשיעור מצטבר של 7% (2001-2003).

התפתחות התעשייה, 2004 - 2009

עם זאת, בהשוואה בינלאומית הייתה הנסיגה בתפוקת התעשייה הישראלית מתונה בעוצמתה ביחס למרבית המדינות המפותחות. בין הסיבות המרכזיות לכך ניתן לציין את משקלן הגבוה ביצוא התעשייתי של תעשיות האלקטרוניקה, התרופות והתעשיות הביטחוניות, אשר לא היו במוקד הפגיעה במשבר הנוכחי.

התפתחות התעשייה הישראלית בהשוואה למדינות ה-OECD

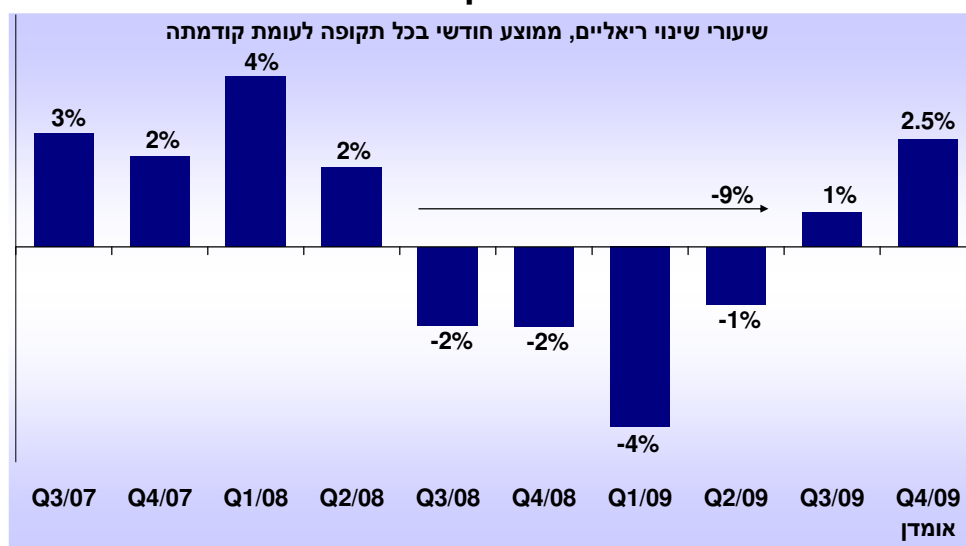

¹ הסקירה מבוססת על נתוני הלמ"ס המעודכנים עד ה- 12/1/10 וכן סקרים, אומדנים ותחזיות של המחלקה למחקר כלכלי בהתאחדות התעשיינים.
² נתונים קיימים מינואר 1959.

המשבר בתעשייה הישראלית החל לתת אותותיו כבר בתחילת 2008, כאשר מרבית ענפי התעשייה החלו לרשום ירידה בתפוקתם, זאת במקביל לניצני הנסיגה בתפוקת התעשייה במרבית המדינות המפותחות. עם זאת, ביצועיהן המרשימים של שתי חברות גדולות בענף הכימיה הישראלי, טשטשו את מצבן של יתר חברות התעשייה ותרמו להצגת גידול בנתוני המאקרו הרשמיים של הייצור התעשייתי. גם דיווחי התעשיינים מהשטח, כפי שהתקבלו מסקר הציפיות הנערך על-ידי מחלקת המחקר הכלכלי בהתאחדות התעשיינים מאז 1978, הצביעו על נסיגה בפעילות התעשייה כבר בתחילת 2008. למעשה, ממצאי הסקר הקדימו את הנתונים הרשמיים שפרסמה הלמ"ס, אשר הצביעו על נסיגה בפעילות רק כחצי שנה מאוחר יותר - החל מהרבע השלישי של 2008.

מאז הרבע השלישי של 2008, עת החלה הנסיגה בתפוקת התעשייה גם על פי הנתונים הרשמיים של הלמ"ס, ועד לרבע השני של 2009 התכווצה תפוקת התעשייה בשיעור מצטבר חד ביותר, של כ-9%³, כאשר כמחצית מהנסיגה נגזרה מקבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת – מסורתית, אשר התכווצה בכ-21%³.

התפתחות תפוקת התעשייה

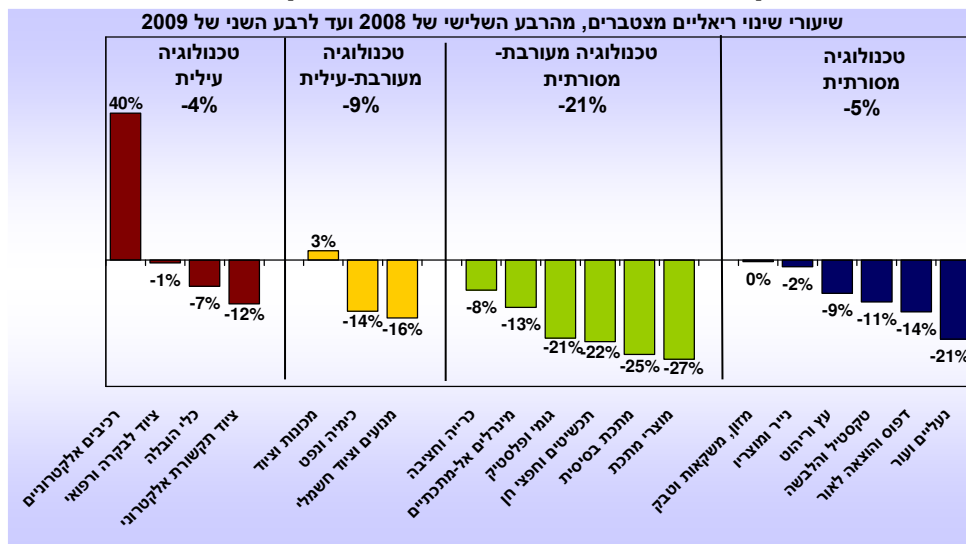
אולם, נתוני המאקרו אינם משקפים את עומקו המלא של המשבר בתעשייה הישראלית, שכן נסיגה חדה חלה בתפוקת מרבית ענפי התעשייה, אך זו מותנה בעיקרה הודות לגידול הדרמטי שרשם ענף הרכיבים האלקטרוניים (כ-40%), על רקע תחילת פעילותו של מפעל אינטל החדש (FAB28)⁴.

הגידול החד בתפוקת ענף הרכיבים האלקטרוניים טשטש את מצבם של יתר הענפים, שכן בניכוי ענף זה רשמו יתר ענפי התעשייה נסיגה מצטברת חדה עוד יותר, של כ-12%, במהלך המשבר³. מעבר לכך, חלק לא מבוטל מהענפים אף רשם ירידות חדות מכך, ובהם ענפי המתכת (נסוגו ב-25% עד 27%), ענפי הגומי והפלסטיק, התכשיטים, הנעליים והעור (נסוגו ב-21% עד 22%).

³ רבע שני 2009 לעומת רבע שני 2008, נתונים מנוכי עונתיות.

⁴ מפעל אינטל החדש בקריית גת החל פעילותו באמצע – סוף 2008, כאשר בתוך כשנה הגיע היקף פעילותו לכ-3 מיליארד דולר, בעיקר יצוא.

נסיגה בתפוקת מרבית ענפי התעשייה במהלך המשבר העולמי

החל מאמצע 2009 נבלמה הנסיגה בתפוקת התעשייה, הודות לגידול מחדש בתפוקת מרבית קבוצות ענפי התעשייה, למעט קבוצת ענפי התעשייה המסורתית, אשר המשיכה להתכווץ.

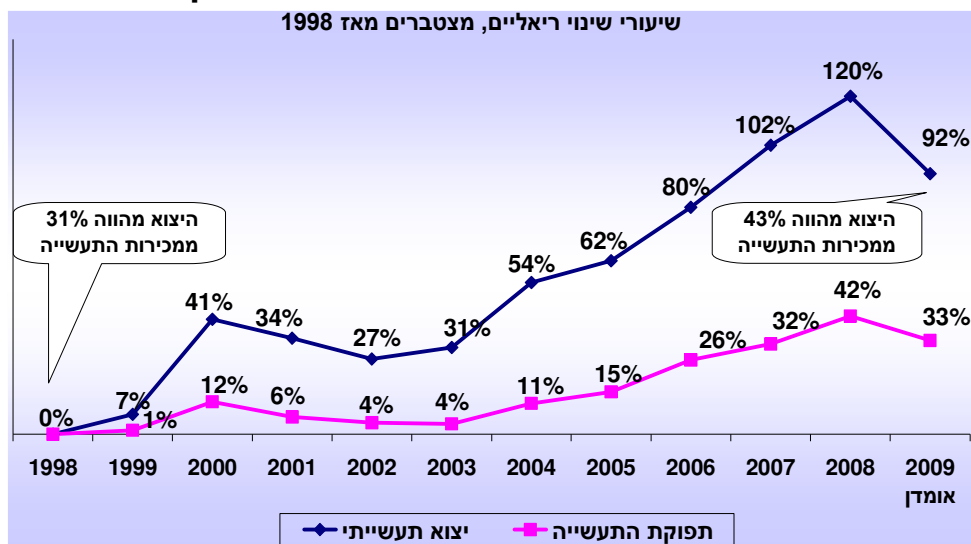
לנוכח הנסיגה החדה והמתמשכת בתפוקת הענפים המסורתיים, הצטמצם משקלם בתוצר התעשייתי בכ- 50% בתוך ארבע שנים בלבד, מ- 24% בשנת 2006 לכ- 13% בשנת 2009. מזכיר כי הפגיעה בתעשייה המסורתית החלה כבר לפני כשני עשורים, כאשר המשק הישראלי סיים את תהליך החשיפה ליבוא מתחרה ממדינות שלישיות. בעקבות תהליך זה נאלצה התעשייה המסורתית להתאים עצמה למציאות החדשה, תוך העברת חלק ניכר מפעילותה לחו"ל, בעיקר במטרה להוזיל את עלויות השכר. מצב זה מחייב התייחסות מיוחדת, שכן ענפים אלו, למרות משקלם הנמוך יחסית בתוצר התעשייתי, הם המעסיק הגדול ביותר בתעשייה, האחראים לתעסוקתם של כ- 34% מהמועסקים בתעשייה (כ- 117 אלף איש).

צמיחת התעשייה בעשור החולף היתה צמיחה מוטת יצוא. עם זאת, בעוד שבעשור החולף הוביל היצוא התעשייתי את צמיחת התעשייה הודות לביקושים עולמיים גואים, הרי שעם החרפת המשבר הכלכלי העולמי והנפילה בביקושים העולמיים, צנח היצוא התעשייתי ומשך איתו כלפי מטה את תפוקת התעשייה, זאת בשל תלותו הבלתי נמנעת של היצוא הישראלי בכלכלה העולמית.

המשבר הנוכחי בתעשייה הישראלית היה, אם כן, מיובא בעיקרו והושפע בעיקר מהפגיעה ביצוא הישראלי, על רקע הירידה ניכרת בביקושים העולמיים ובהיקף הסחר העולמי של סחורות, אשר התכווץ בכ- 9.5%⁵ בשנת 2009. בשל כך, ספג היצוא התעשייתי ירידה ריאלית דרמטית, של כ- 12.5%, בשנת 2009. ירידה שנתית זו הינה החדה ביותר שידע היצוא התעשייתי⁶ והיא אף חדה מהירידה המצטברת שרשם היצוא התעשייתי במשבר הקודם, שהיה ארוך וממושך מהמשבר הנוכחי, אז נרשמה ירידה מצטברת של 10% על פני שנתיים, בשנים 2001-2002.

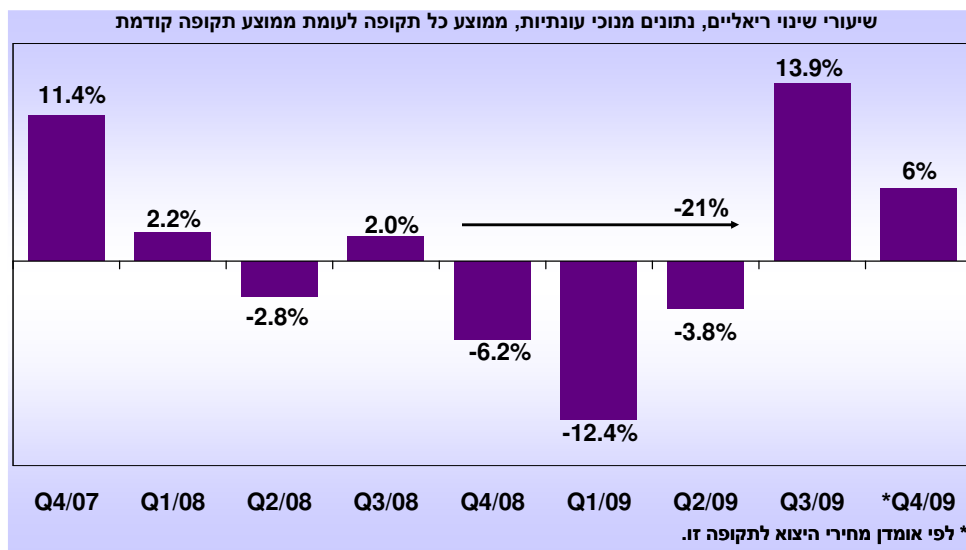
⁵ מקור: תחזית האקונומיסט מתאריך 10.12.2009.
⁶ נתונים קיימים משנת 1975.

היצוא התעשייתי הוביל ב- 2009 לנסיגה חדה בתפוקת התעשייה

הנסיגה ביצוא התעשייתי, אשר החלה בסוף 2008, הגיעה לשיאה ברבע הראשון של 2009, עת התכווץ היצוא התעשייתי בכ- 12% בתוך רבעון בודד⁷. נסיגה זו נמשכה גם ברבע השני של 2009 אם כי בעוצמה מתונה יחסית (-4%)⁷. כך, מאז הרבע האחרון של 2008, עת החריף המשבר הכלכלי העולמי, ועד לרבע השני של 2009 נסוג היצוא התעשייתי בשיעור ריאלי מצטבר של 21%, שמשמעותו הפסד יצוא במונחים דולריים של כ- 6 מיליארדי דולרים.

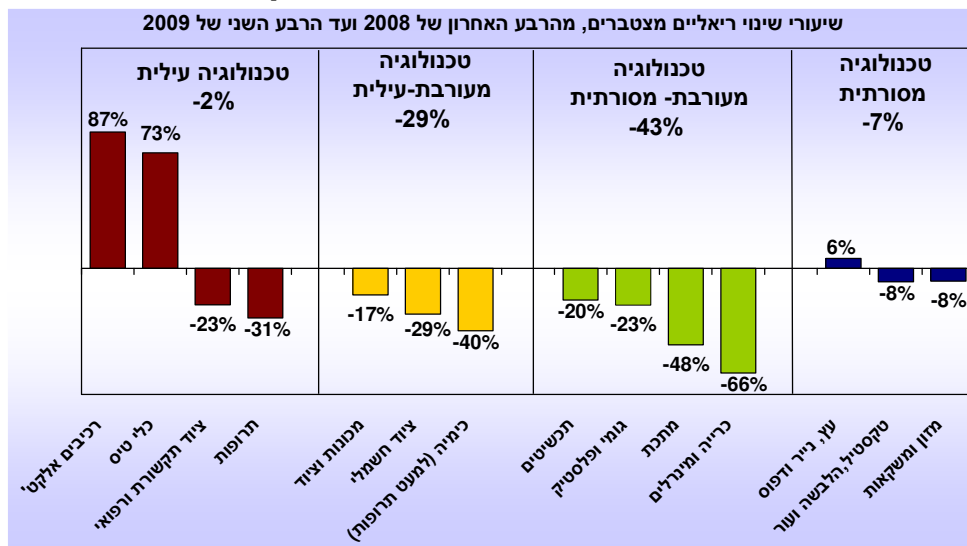
התפתחות היצוא התעשייתי

נסיגה זו אינה משקפת במלואה את עומק הפגיעה בסקטור היצוא במהלך המשבר העולמי - בחינת התפתחות היצוא ברמה ענפית מגלה כי מרבית ענפי התעשייה רשמו ירידה חדה ביצוא, אך בשל גידול דרמטי בפעילותם של שני ענפים, התמתנה עוצמת הנסיגה הכוללת. מדובר בשני ענפי אלקטרוניקה מרכזיים-ענף הרכיבים האלקטרוניים, שהושפע מתחילת פעילותו של מפעל אינטל החדש, וענף כלי הטיס, המאופיין בעסקאות גדולות, ארוכות טווח וביצוא תנודתי. בנטרול שני ענפים אלו, רשם יתר היצוא התעשייתי נסיגה ריאלית דרסטית, של כ- 35% במהלך המשבר⁸.

⁷ לעומת רבעון קודם, נתונים מנוכה עונתיות.
⁸ רבע שני 2009 לעומת רבע שלישי 2008.

נסיה חדה ביצוא מרבית ענפי התעשייה במהלך המשבר העולמי

החל מאמצע 2009 נבלמה גם הנסיגה ביצוא התעשייתי, והחל גידול מחודש ביצוא מרבית קבוצות ענפי התעשייה, למעט יצוא התעשיות המסורתיות, אשר המשיך לקטון. לנוכח הנסיגה החדה ביצוא התעשיות המסורתיות, ירד משקלן ביצוא התעשייתי מכ- 7% בתחילת 2009 לכ- 5% בסוף 2009, זאת בעוד שלפני כעשור עמד משקלן של התעשיות המסורתיות ביצוא התעשייתי על כ- 11%⁹.

בד בבד עם הירידה בביקושים העולמיים, חוו התעשיינים בתחילת 2009 ירידה חדה גם בביקושים המקומיים, הן של משקי הבית והן של יתר ענפי המשק. משקי הבית ריסנו את רכישותיהם לנוכח השחיקה בערך הנכסים שבידיהם, הגידול באבטלה והחשש מעומקו ומשכו של המשבר. במקביל, יתר ענפי המשק (תיירות, תוכנה, מסחר ועוד) צמצמו את הביקושים אם בשל העדר הזמנות מחו"ל או בשל מחנק האשראי.

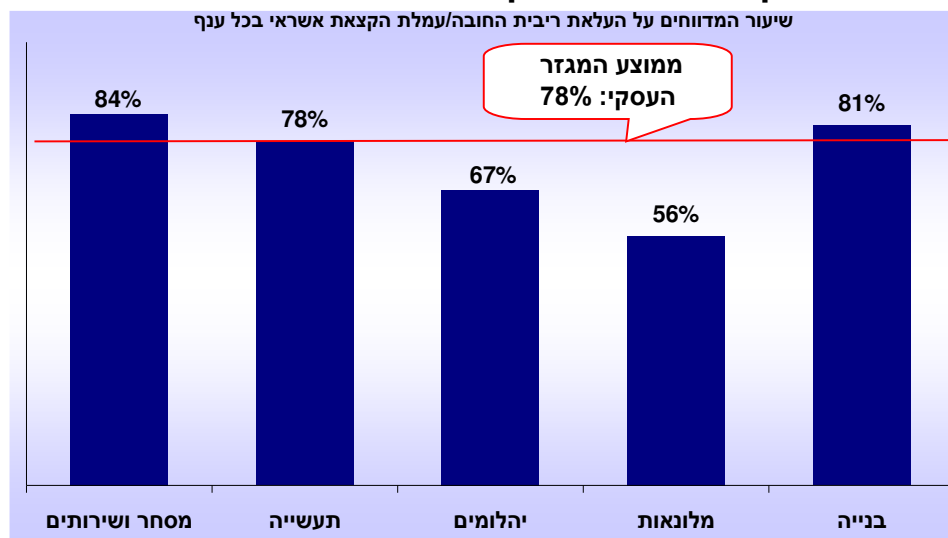
מיד לאחר נפילת בנק ההשקעות ליהמן-ברדרס, בספטמבר 2008, החלה התעשייה לחוש את מחנק האשראי העולמי זולג למשק הישראלי. התייבשותו של שוק האשראי החוץ בנקאי, ההחמרה הניכרת בקריטריונים הבנקאיים לקבלת אשראי חדש ולשמירה על מסגרת האשראי הקיימת, יחד עם עליית המרווחים - כל אלו הציבו מכשול נוסף למאמצייהן של החברות לשרוד את המשבר הנוכחי.

מסקר שערכה מחלקת המחקר הכלכלי בהתאחדות התעשיינים בשיתוף מרבית הארגונים הכלכליים במגזר העסקי¹⁰, נחשף עומק מצוקת אשראי במגזר זה. על פי הסקר, נכון לינואר 2009, נתקלו כ- 70% מהחברות בקושי בשמירת מסגרת האשראי הקיימת ובקבלת אשראי חדש/נוסף לפעילותן השוטפת ולמימון השקעות חדשות. בנוסף, דיווחו מרבית החברות (78%) על העלאת ריבית החובה/עמלת הקצאת אשראי על מסגרת האשראי הנוכחית שלהם, זאת על אף הורדת הריבית הבסיסית של בנק ישראל באותה העת. במקביל, יותר ממחצית מהחברות ציינו כי הן נדרשו על ידי הבנקים להציג ביטחונות נוספים לשם שמירה על מסגרת האשראי.

⁹ הירידה המתמשכת במשקל הענפים המסורתיים ביצוא נגזרה בעיקרה מצמיחתם המהירה של ענפי ההיי-טק, אשר הרחיבו את משקלם ביצוא.

¹⁰ סקר "קשיי אשראי במגזר העסקי", נערך על ידי התאחדות התעשיינים, התאחדות המלאכה והתעשייה, איגוד לשכות המסחר, התאחדות הקבלנים, התאחדות המלונות והתאחדות תעשייני היהלומים. הסקר נערך במהלך החודשים דצמבר 2008 - ינואר 2009, ובו נטלו חלק למעלה מ- 320 חברות.

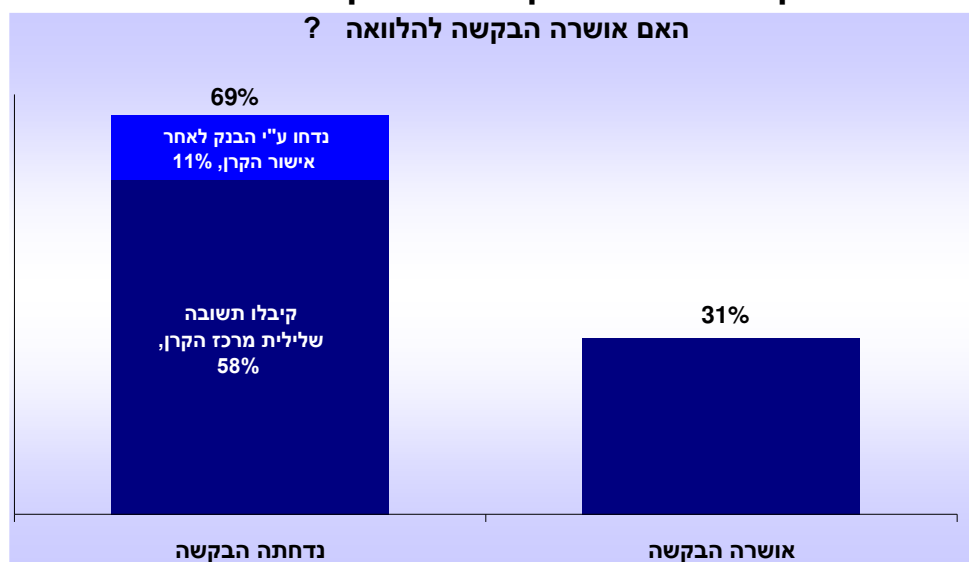
ייקור האשראי הבנקאי בעיצומו של המשבר

במקביל, התברר כי גם קרנות האשראי בערבות מדינה, אשר היו אמורות לסייע לחברות להשיג אשראי במערכת הבנקאית, לא נתנו מענה הולם למצוקת החברות. מסקר "אפקטיביות קרנות המימון הממשלתיות"¹¹ שערכה מחלקת המחקר הכלכלי בהתאחדות התעשיינים, נמצא כי למרות הצורך בהלוואות בערבות מדינה, כ- 70% מהחברות כלל לא הגישו בקשה להלוואה, בשל חשש מבירוקרטיה, צורך בערבות אישית, תנאי הלוואה לא אטרקטיביים ועוד.

בקרב חברות שכן פנו לקבלת הלוואה מאחת מקרנות המימון הממשלתיות, נדחו כ- 70% מהבקשות, ואילו רק כ- 30% מהבקשות צלחו את כל התהליך וקיבלו אישור להלוואה בערבות מדינה, אך רק כעבור כשלושה חודשים מרגע הגשת הבקשה התקבל הכסף בפועל.

אפקטיביות נמוכה לקרנות המימון הממשלתיות

עדות נוספת למצוקת האשראי של המגזר העסקי עולה מדו"ח ההתפתחות הכלכלית של הפורום הכלכלי עולמי לשנת 2009, לפיו ירדה ישראל בדרוג "מדד נגישות העסקים לנזילות" מהמקום ה- 17 בשנת 2008 למקום ה- 24 בשנת 2009 (מבין 55 מדינות), תוך ירידה הן בנגישות להלוואות, הן בנגישות לאשראי והן בנגישות להון סיכון.

¹¹ "סקר אפקטיביות קרנות מימון ממשלתיות" שנערך בחודשים אפריל - מאי 2009 והקיף 147 חברות תעשייתיות.

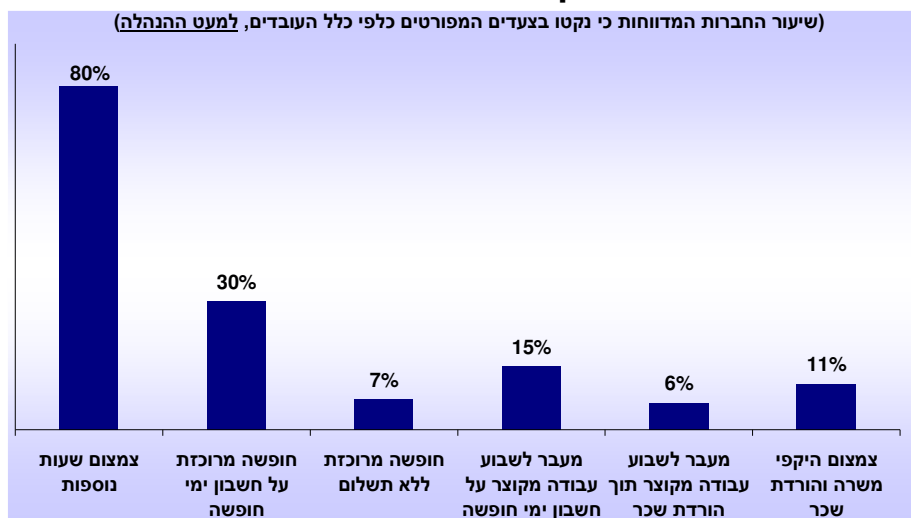
המשבר הנוכחי פקד את התעשיינים הישראלים בשיאה של התמודדות עם שחיקה מתמשכת ברווחיות ובכושר התחרות. שחיקה זו התרחשה ברובה על רקע תיסוף חד בשערו של השקל ביחס לדולר¹², אשר הקשה על התעשיינים הן ביצוא מול המתחרים בעולם והן בשוק המקומי מול יבוא מתחרה זול. על פי סדרת סקרים שערכה בשנים האחרונות מחלקת המחקר הכלכלי של התאחדות התעשיינים, אשר בחנו את השפעת התיסוף על התעשייה, נמצא כי התיסוף הביא לאובדן לקוחות ולפגיעה ממשית במכירות. על פי דיווחי התעשיינים בסקרים, הסתכם הפסד המכירות הכולל (יצוא ושוק מקומי) לתעשייה בשנים 2006–2008 בכ- 4.3 מיליארד \$, זאת רק בשל התיסוף. מדובר בעיקר בעסקאות פוטנציאליות שנפלו בשל העדר יכולת להציע מחיר אטרקטיבי מול המתחרים.

לצד התיסוף החד והשחיקה בכושר התחרות, נאלצו התעשיינים כבר מסוף 2007 להתמודד עם האטה בביקושים העולמיים. כך, כשמרבית המדינות המפותחות בעולם החלו לרשום נסיגה בתעשייה, החלו התעשיינים הישראלים את תהליך ההתאמה למשבר. תגובתם הייתה הדרגתית: בשלבים הראשונים צמצמו התעשיינים את שעות העבודה למועסק, אם באמצעות צמצום שעות נוספות או הורדת משמרות נוספות (ירידה מצטברת של כ- 5% מסוף 2007 ועד לרבע השני של 2009), זאת במטרה להימנע מפוטורי עובדים ומתוך תקווה שמדובר במצב זמני.

בשלב השני, מאמצע 2008, החלו התעשיינים בתהליך איטי של פיטורי עובדים. מהלך זה תפס תאוצה ברבע השלישי של 2008, על רקע קריסת בית ההשקעות ליהמן-ברדרס והנפילה החדה בשווקים הפיננסיים והריאליים בעקבותיו, והגיע לשיא עוצמתו בתחילת 2009, בשיאו של המשבר הכלכלי העולמי, עת נאלצה התעשייה לפטר קרוב ל- 9,000 איש ברבעון בודד⁷.

במקביל, הפגינו התעשיינים יכולת גמישות והתאמה למצב החדש: במטרה למתן את עוצמת הפיטורים ולשמר את העובדים המיומנים שיידרשו למפעל ב"יום שאחרי", אימצו התעשיינים שיטות העסקה גמישות. מסקר שערכה מחלקת המחקר של התאחדות התעשיינים¹³ נמצא כי 80% מהחברות צמצמו את שעות העבודה הנוספות. בנוסף, למעלה מ-30% מהחברות הוציאו את העובדים לחופשה מרוכזת וקרוב ל-20% מהחברות עברו למתכונת של שבוע עבודה מקוצר¹⁴.

חברות התעשייה נקטו בצעדי התייעלות משמעותיים

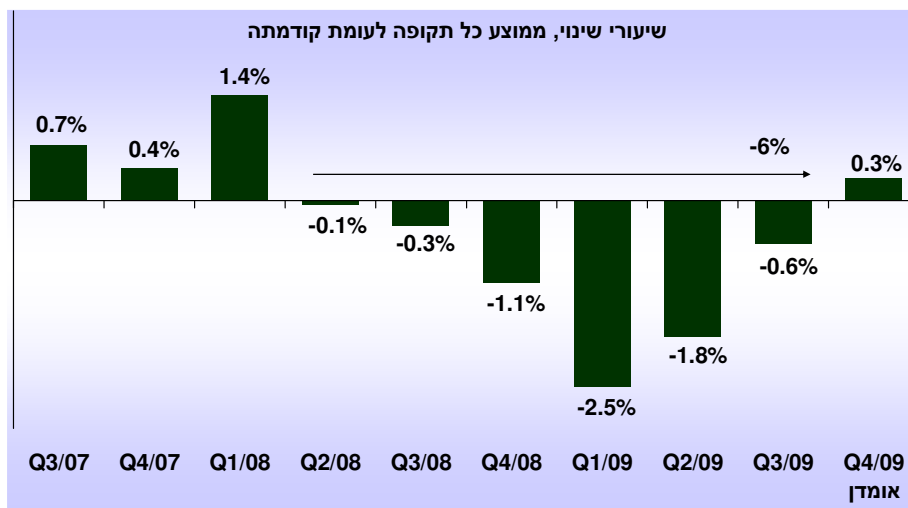

¹² תיסוף מצטבר של 26% מתחילת 2006 ועד ספטמבר 2008.
¹³ סקר "השינויים במדיניות השכר וההעסקה בתעשייה לנוכח המשבר הכלכלי", שנערך במרץ 2009 ובו השתתפו 100 חברות.
¹⁴ חלקן ביצעו זאת בשלבים הראשונים על חשבון ימי חופשה של העובד ובהמשך עברו לחופשה ללא תשלום. לפיכך, השיעור המדויק איננו שתי הקבוצות.

מהלכים אלו ננקטו בעיקר ע"י חברות מענפים שחשופים יותר למשבר (יצואנים), או שנפגעו באופן קשה מהשחיקה בכושר התחרות: כך, אחוז בולט של חברות הוציאו לחופשות מרוכזות בענפי המתכת, הגומי והפלסטיק, האלקטרוניקה, הטקסטיל וההלבשה.

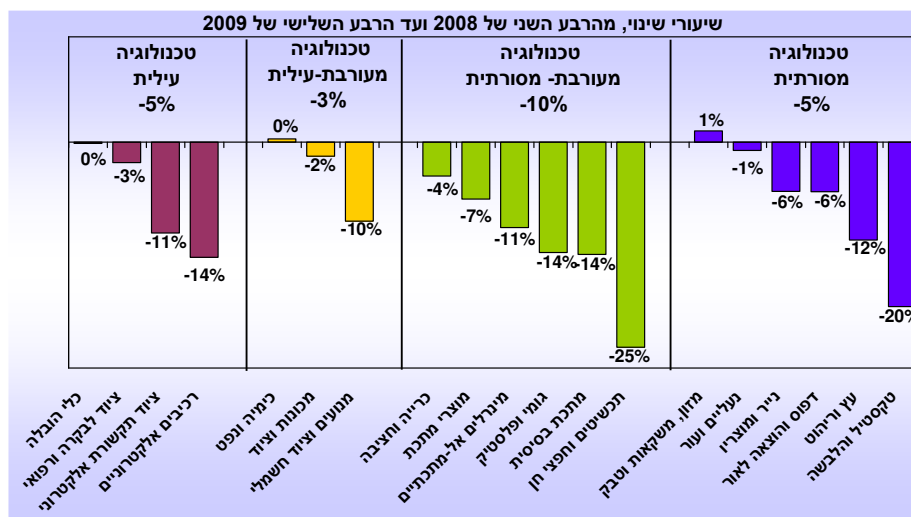
מאז החלו הפיטורים בתעשייה, ברבע השני של 2008, ועד לרבע השלישי של 2009 התכווצה מצבת העובדים בתעשייה בכ- 6% (דהיינו, פיטורים של כ-22.5 אלף איש). אף כי היקף הפיטורים בתעשייה במשבר הנוכחי הינו נמוך ביחס למשבר הקודם (2001 – 2003), אז פוטרו 10.5% מעובדי התעשייה¹⁵, הרי שבעוד המשבר הקודם היה ממושך והתפרס על פני שלוש שנים, נראה כרגע כי המשבר הנוכחי הינו קצר יותר ונמצא בשלביו הסופיים. כלומר, יחסית לפרק הזמן הקצר בו נמשך המשבר הנוכחי, מדובר בפיטורים בקצב מהיר (התאמה מהירה).

פיטורי העובדים בתעשייה החלו כבר ברבע השני של 2008

בדומה למשבר בשנים 2001-2003, גם במשבר הנוכחי נרשמו פיטורים במרבית ענפי התעשייה, מרביתם בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת-מסורתית (כ-70% מהמפוטרים). קבוצות ענפים אלו פיטרו קרוב ל-16 אלף איש בתוך שנה וחצי¹⁶, כאשר ענפי הטקסטיל וההלבשה, הגומי והפלסטיק ומוצרי המתכת הובילו את הפיטורים (כפי שהובילו את הנסיגה בתפוקה).

פיטורי עובדים במרבית ענפי התעשייה

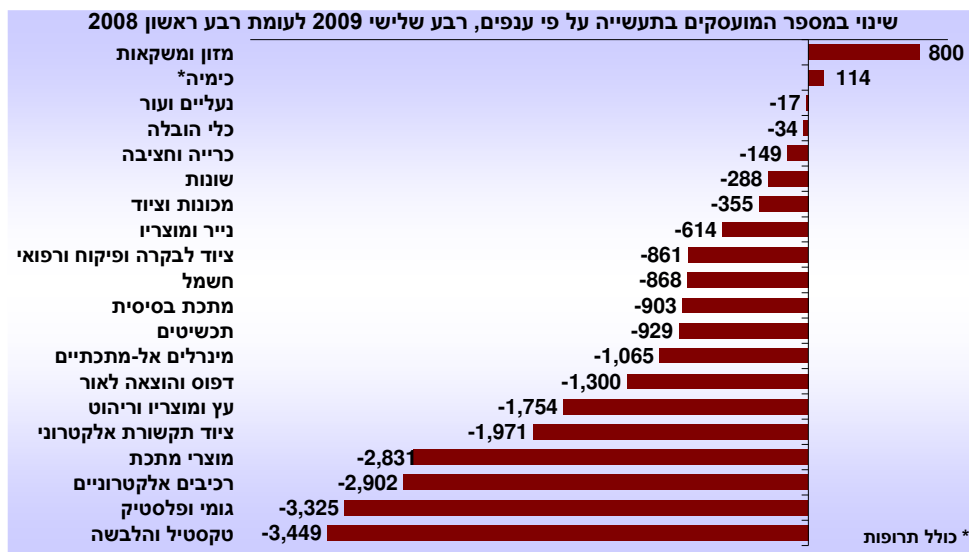

¹⁵ הרבע השלישי בשנת 2003 לעומת הרבע השלישי בשנת 2000, פיטורים של כ-37 אלף איש.
¹⁶ מאז הרבע השני של 2008 ועד לרבע השלישי של 2009.

מבין ענפי התעשייה שפיטרו עובדים, בלט לרעה גם ענף הרכיבים האלקטרוניים, אשר למרות הגידול החד שרשם בתפוקה וביצוא, פיטר כ- 2,900 עובדים בתקופה זו (כ- 11% ממצבת עובדי הענף).

מנגד, הענף היחיד שקלט עובדים במהלך המשבר היה ענף המזון, שרשם קליטה משמעותית בתקופה זו¹⁶, הודות להיותו ענף מוטה שוק מקומי (פחות חשוף לטלטלות ביצוא) אשר נהנה מביקוש קשיח יחסית. בנוסף, קליטת עובדים מתונה ביותר נרשמה בענף הכימיה, שהתרחשה כולה ברבע השלישי של 2009, בשלבי הסופיים של המשבר.

פיטורי עובדים במרבית ענפי התעשייה

ברבע האחרון של 2009 נבלמה מגמת פיטורי העובדים והחלה מסתמנת קליטה מתונה של עובדים. שינוי זה חל לאחר תהליך מקדים של גידול בשעות העבודה למועסק, שהחל בשיעור מתון כבר באמצע 2009. כך, בסיכום שנת 2009 התכווצה מצבת עובדי התעשייה בכ- 4.9% בממוצע בהשוואה לשנה קודמת ועמדה על כ- 347 אלף איש. ירידה זו במצבת העובדים חלה לאחר חמש שנים רצופות של קליטת עובדים בתעשייה בשיעור מצטבר של 12.4% (2.4% בממוצע לשנה).

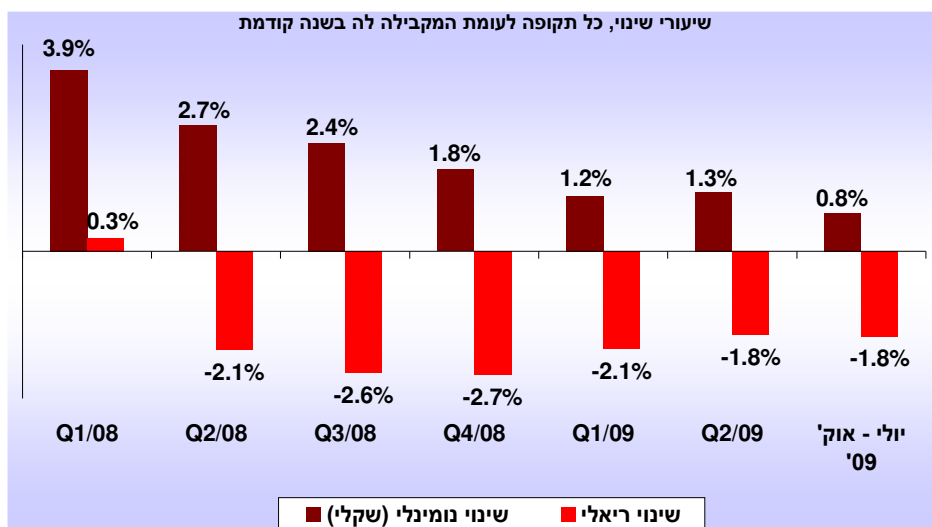
סך שעות העבודה בתעשייה ירד בשנת 2009 בכ- 7% בממוצע, זאת על רקע הירידה הן במספר המועסקים והן בשעות העבודה למועסק. ירידה זו הייתה מהירה במקצת מקצב נסיגת התפוקה התעשייתית (-6%) ואפשרה את הגידול המתון, של 1%, שרשם פריון העבודה בתעשייה (תוצר לשעת עבודה).

עם זאת, מאחר והגידול נגזר כולו מזינוק שיא, של למעלה מ- 50%, בפריון העבודה בענף הרכיבים האלקטרוניים¹⁷, הרי שבניכוי ענף הרכיבים האלקטרוניים, רשמו יתר ענפי התעשייה נסיגה של כ- 2% בפריון העבודה. זה המקום להזכיר כי, ההתייעלות בתעשייה, כפי שבאה לידי ביטוי בפריון העבודה, התרחשה כבר בשנת 2008, עת גדל פריון העבודה בשיעור ניכר, של 7.7%.

¹⁷ זאת על רקע צמיחתו המהירה של הענף הרכיבים האלקטרוניים (בעיקר הודות לתחילת פעילותו של מפעל אינטל החדש) אל מול היקף פיטורים נרחב בענף.

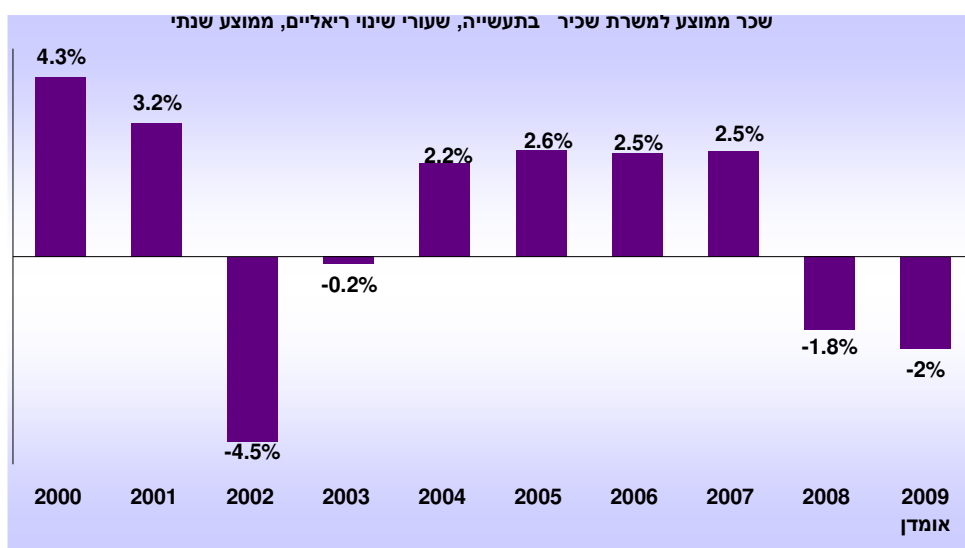
גם בתחום השכר הפגינו התעשיינים במשבר זה גמישות מרשימה, כאשר הצליחו למתן את קצב עליית השכר הנומינלי, מכ- 4% בתחילת 2008 לכ- 1% בסוף 2009. מגמה זו של התמתנות בקצב עליית השכר הנומינלי, חלה למרות השינוי המבני בתעשייה שנמשך זה מספר שנים (מרבית המפוטרים הם מהתעשיות המסורתיות, המאפיינות בשכר נמוך יחסית), אשר תורם לעלייה טכנית, אך מתמשכת, בשכר הממוצע בתעשייה.

התמתנות קצב עליית השכר הנומינלי בתעשייה

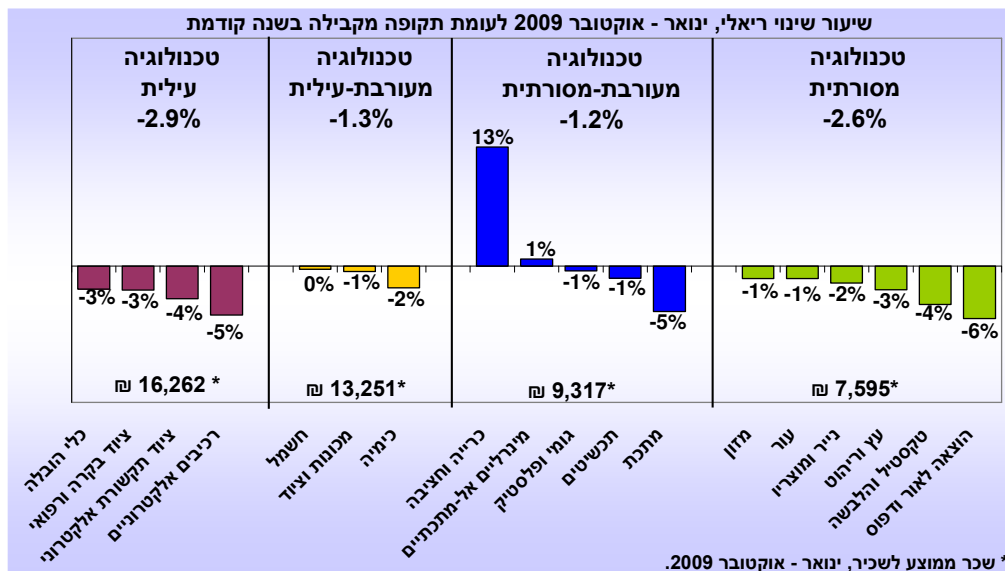
בסיכום שנת 2009 עלה השכר הנומינלי בתעשייה בשיעור מתון של כ- 1% לעומת ממוצע 2008. עם זאת, עליית השכר הנומינלי נשחקה במלואה בשל האינפלציה המהירה והמפתיעה בעוצמתה ששררה בשנה זו, אשר הביאה לנסיגה ריאלית של כ- 2% בשכר הממוצע בתעשייה בשנת 2009, זאת בהמשך לנסיגה ריאלית של 1.8% בשנת 2008 ולאחר ארבע שנים רצופות (2004 – 2007) של עליות שכר בשיעור ריאלי ממוצע של 2.5% לשנה.

ירידה נוספת בשכר הריאלי בתעשייה

ירידת השכר הריאלי בשנת 2009¹⁸ הקיפה את כל קבוצות ענפי התעשייה, כאשר כמחצית ממנה נגזרה מקבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית. קבוצת ענפים זו רשמה בממוצע שנת 2009 נסיגה ריאלית חדה יחסית, של קרוב ל- 3% בשכר, בהמשך לנסיגה של כ- 5% בשנת 2008.

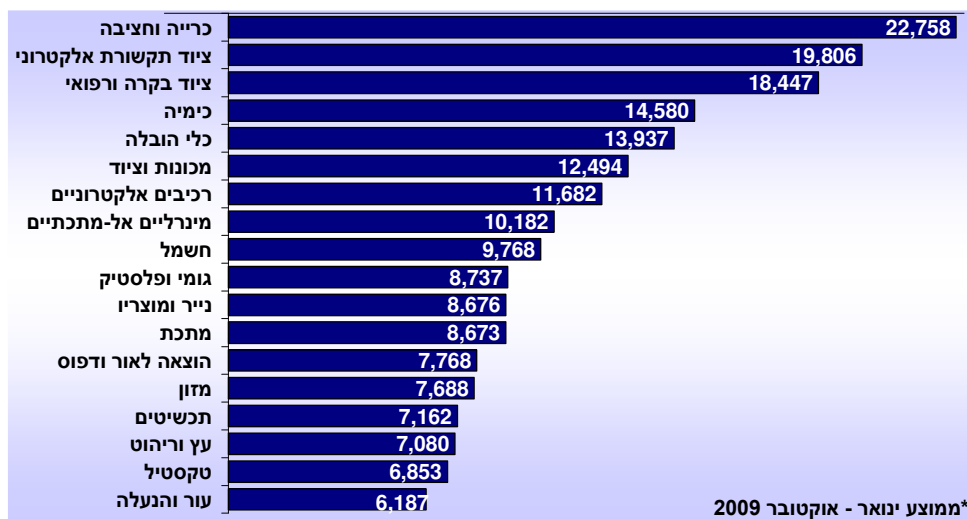
התפתחות השכר הריאלי בענפי התעשייה*

השכר הממוצע למשרת שכיר בתעשייה בשנת 2009 נאמד בכ- 11,100 ש"ח לחודש, כ- 40% מעל השכר הממוצע במשק וכמעט פי 3 משכר המינימום.

גם בשנת 2009, נותרה שונות גבוהה ברמת השכר בתעשייה בין ענפי התעשייה השונים: בעוד השכר הממוצע בענפי הטכנולוגיה העילית נאמד בכ- 16,300 ש"ח לחודש בשנת 2009; הרי שבענפי הטכנולוגיה המסורתית נאמד השכר החודשי הממוצע ב- 7,600 ש"ח, נמוך בכ- 30% מהשכר הממוצע בתעשייה ובכ- 50% מהשכר בענפי הטכנולוגיה העילית, אך עדיין כפול משכר המינימום.

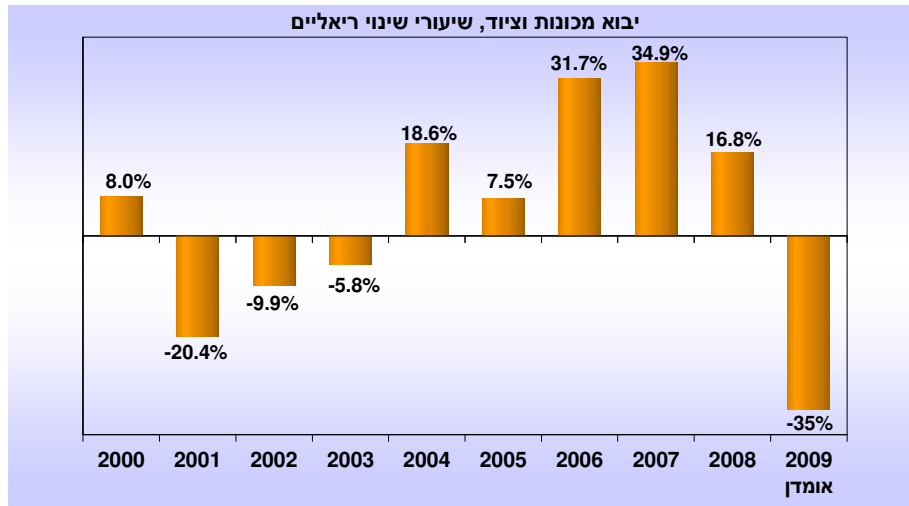
שכר חודשי ממוצע למשרת שכיר בתעשייה – 2009*

¹⁸ אומדן המבוסס על נתוני ינואר- אוקטובר 2009. לא מן הנמנע כי בשל ניצני ההתאוששות הכלכלית בחודשים האחרונים של 2009 תחול העלאה מסוימת באומדני השכר הממוצע המוצג כאן.

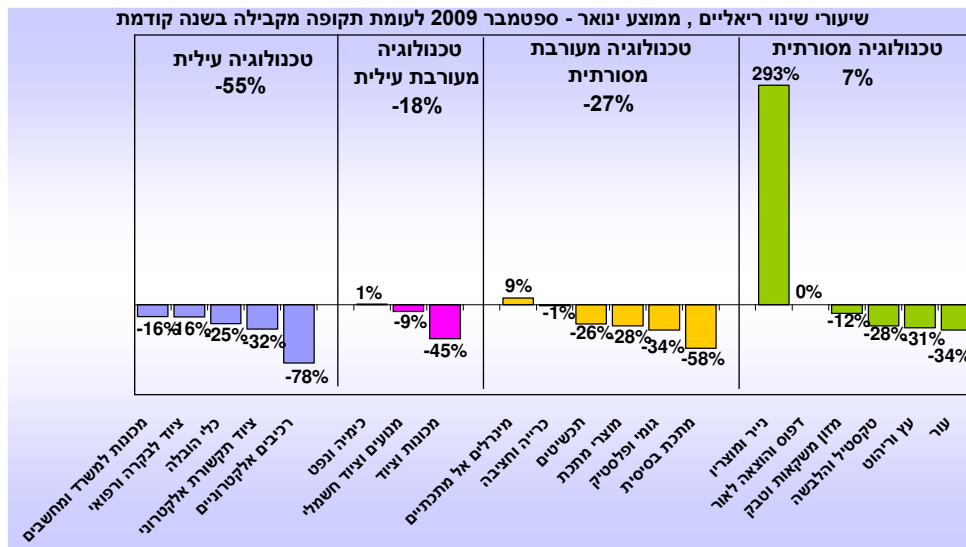
המשבר הכלכלי, מחנק האשראי ותחושת אי-הוודאות הגבוהה ששררה בשנה החולפת, באו לידי ביטוי גם בהשקעות התעשייה. בשנת 2009 חלה נסיגה ריאלית ניכרת, הנאמדת בכ- 35%¹⁹, בהיקף השקעות התעשייה במכונות ובציוד מיבוא. נסיגה זו חלה לאחר חמש שנים רצופות של עלייה מהירה ביותר בהשקעות התעשייה, בשיעור מצטבר של 165% (21% בממוצע לשנה). נסיגה זו אף גבוהה במעט מהנסיגה המצטברת שנרשמה בשלוש שנות המשבר הקודם יחדיו, אז התכווצו השקעות התעשייה בשיעור מצטבר של 32% (2001-2003).

נסיגה חדה בהיקף השקעות התעשייה

חלק גדול מהירידה בהשקעות התעשייה בשנת 2009 (כ- 65% ממנה) נגזר מנסיגה דרמטית, של כ- 80%, בהשקעות ענף הרכיבים האלקטרוניים, זאת על רקע סיום שלבי ההשקעה במכונות ובציוד במפעל אינטל בסוף 2008²⁰. בניכוי ענף הרכיבים האלקטרוניים, רשמו יתר ענפי התעשייה נסיגה מתונה יותר, של כ- 20%, בהשקעותיהם בשנת 2009. עם זאת, עדיין מדובר בנסיגה חדה בעוצמתה, הדומה בעוצמתה לנסיגה שנרשמה בשנת 2001.

נסיגה חדה בהיקף השקעות מרבית ענפי התעשייה

¹⁹ אומדן מחלקת המחקר הכלכלי, המבוסס על נתוני שלושת הרבעונים הראשונים של 2009, ותחזית לרבע האחרון.
²⁰ מהרבע השני של 2007 ועד הרבע האחרון של 2008 חל גידול מצטבר של 285% בהשקעות ענף הרכיבים האלקטרוניים במכונות וציוד מיבוא על רקע הקמת מפעל אינטל החדש (FAB28).

איומים והזדמנויות לקראת 2010

הזדמנויות

■ **צמיחה עולמית מחודשת** - על פי תחזיות עדכניות של ה-Economist²¹ צפויה הכלכלה העולמית לחזור לפסי צמיחה בשנת 2010. ארה"ב, אליה מופנה כשליש מיצוא הסחורות של ישראל, צפויה לצמוח ב- 2.5% וגוש האירו, אליו מופנה כ- 30% מיצוא הסחורות הישראלי, צפוי לצמוח בשיעור מתון של 0.9%. במקביל, גם היקף הסחר העולמי של סחורות, הנמצא בקורלציה חיובית גבוהה מול היצוא התעשייתי הישראלי²², צפוי לרשום גידול של 5.2% בשנה הקרובה, לאחר שהצטמצם בשיעור חד בשנת 2009 (-9.4%).

■ **חדירה לשווקים חדשים** - בניגוד לצמיחה המתונה יחסית הצפויה במדינות המפותחות השנה, צמיחה חדה צפויה במדינות המתפתחות, המהוות למעלה מ- 30% מיצוא הסחורות הישראלי. הסטת הסחר לכיוון שווקים אלו, ובראשם סין והודו, הצפויות להתרחב ב- 2010 בכ- 9.3% ו- 7.1%, בהתאמה²¹, ממשיכה להוות פוטנציאל אדיר עבור השוק הישראלי.

■ **הצטרפות ל-OECD** - הצטרפותה הצפויה של ישראל לארגון המדינות המפותחות תורם רבות לשיפור מעמדה הבינלאומי של ישראל, לשיפור דירוגה הבינ"ל, להוזלת עלות גיוס ההון, להגברת שקיפות הממשל ועוד.

■ **נקודת פתיחה טובה ליצוא הישראלי, לעומת רמת היצוא הנמוכה ב- 2009** – מאז אמצע 2009 מציג היצוא הישראלי גידול מואץ. רמת היצוא התעשייתי ברבע האחרון של 2009 הייתה גבוהה ריאלית בכ- 10% בהשוואה לממוצע החודשי של שנת 2009 כולה. השפעת קצה חיובית דומה קיימת גם ביצוא שירותי התיירות.

■ **עלייה בתחושת העושר של הציבור** – כבר במאי 2009 חזר ערך תיק הנכסים לרמתו ערב נפילת בית ההשקעות ליהמן-ברדרס, ומאז עולה ערכו בהתמדה, כאשר בנובמבר 2009 הגיע לרמה הגבוהה בקרוב ל- 10% מרמתו ערב המשבר ולשיא של 2.27 טריליון ₪. עלייה זו, לצד הגידול בערך הדירות מעלה את תחושת העושר של הציבור ואת נכונותם של הצרכנים הפרטיים להגדיל את רכישותיהם ובכך מהווה כוח התומך בביקושים המקומיים.

■ **פעילות מואצת בענף הבנייה** – לנוכח הביקושים הערים בתחום הנדל"ן למגורים מחד והירידה במלאי הדירות החדשות למכירה מאידך, צפויה להערכתנו עלייה בהיקפי הבנייה למגורים במהלך השנה הקרובה אשר תתמוך בביקושים המקומיים למוצרי התעשיות הנלוות לענף זה, לרבות ענפי הכרייה והחציבה, המתכת ועוד.

■ **גידול צפוי בהכנסה הפנויה** – במסגרת הרפורמה ירד בתחילת השנה המס השולי על היחיד ל- 45% לעומת 46% ב- 2009²³. מהלך זה צפוי לתמוך בגידול ההכנסה הפנויה ולהוות כוח תומך נוסף לגידול בביקושים המקומיים.

²¹ תחזית ה-Economist מיום ה- 10.12.09.

²² מתאם של 0.86 בשנים 2000-2009.

²³ במקביל, ירדו גם שיעורי המס במדרגות הביניים.

- **משיכת משקיעים** – במסגרת הרפורמה ירד בתחילת השנה מס ההכנסה על חברות ל-25% (לעומת 26% ב-2009). מהלך זה עשוי למשוך חברות זרות להשקיע בישראל ולעודד חברות מקומיות להשאיר את פעילותן בארץ.
- **צפי לגרעון נמוך מהמתוכן בשנת 2010** - על רקע ההתאוששות הכלכלית המהירה, צפוי הגרעון הממשלתי לשנת 2010 להסתכם בשיעור נמוך מהמתוכנן. הדבר יביא לשחרור מקורות מימון לטובת המגזר הפרטי, ויקל על חברות בבואן לגייס אשראי בשוק ההון באמצעות אג"ח. מעבר לכך, לצמצום הגירעון חשיבות רבה לחיזוק האמינות הפיסקאלית ולשמירה על יציבותו של המשק הישראלי.
- **תקציב דו-שנתי** – אישור התקציב לשנת 2010 יחד עם תקציב שנה קודמת, מאפשר להוציא לפועל תכניות רב שנתיות, תוך קביעת סדרי עדיפויות יעילים, משפר את יכולת הממשלה לקבוע יעדים מקרו-כלכליים ומחזק את אמינות המדיניות התקציבית של ישראל.
- **שיתוף הפעולה שמתנהל בשנים האחרונות בין ראשי המגזר העסקי להסתדרות**, הביא להישגים ניכרים למגזר העסקי במסגרת עסקת החבילה שנחתמה בשנת 2009. שת"פ זה מהווה נקודת חוזק למשק הישראלי.

איומים

- **חוסר וודאות באשר ליציבות ולמשך ההתאוששות הכלכלית העולמית** – למרות הצפי להתאוששות כלכלית בעולם, עדיין ישנה רמה גבוהה ביותר של אי-וודאות וגורמי סיכון רבים, המאיימים על יציבותה של הצמיחה המחודשת לה אנו עדים בחודשים האחרונים. כך למשל, עולה החשש כי ההתאוששות הנוכחית משקפת רק חידוש מלאים בעולם, וכשתהליך זה יסתיים נחזור למשבר. בנוסף, קיים חשש כי לנוכח העלייה הדרמטית בשיעור החיסכון של הצרכן האמריקאי יתקשה המשק האמריקאי לשמור על צמיחה לאורך זמן.
- **יציאה צפויה מהמדיניות המרחיבה בעולם** - במהלך 2010, ובעיקר מאמצע השנה, צפוי תהליך הדרגתי של יציאה מתוכניות הסיוע הממשלתיות שנקטו ממשלות רבות במהלך המשבר ובעיקר ארה"ב, זאת תוך מגמה איטית של העלאות ריבית ברחבי העולם. מהלכים אלו עלולים להביא להאטה מחודשת בקצב צמיחת הכלכלה העולמית החל מאמצע 2010.
- **התיסוף בשער החליפין צפוי להימשך גם ב-2010** – לפי תחזיות הגופים הכלכליים הבינלאומיים, צפויה להימשך התחזקות השקל ביחס לדולר בשנת 2010, כאשר שע"ח צפוי להגיע בסוף 2010 לכ- 3.5 - 3.6 ש"ח לדולר. מגמת תיסוף זו, פוגעת ברווחיות היצואנים ובכושר התחרות של היצוא הישראלי. לפי סקר שערכה מחלקת המחקר הכלכלי של התאחדות התעשיינים בקרב למעלה מ-100 חברות תעשייה עולה כי במידה ותמשך מגמה זו, ושער החליפין יעמוד בשנת 2010 על 3.5 - 3.6 ש"ח לדולר, תפסיד התעשייה עסקאות בהיקף כולל²⁴ של כ- 1.5% לצד אובדן משרות בתעשייה של קרוב ל-3%.

²⁴ על פי ממצאי סקר התיסוף בתעשייה, שנערך בסוף חודש אוקטובר - תחילת נובמבר 2009 ובו השתתפו 106 חברות מענפי תעשייה שונים, כאשר הפסד העסקאות מתייחס הן ליצוא והן לשוק המקומי.

■ **עלייה נוספת צפויה במחירי התשומות** – לאחר זינוק של למעלה מ-20% במחירים העולמיים של חומרי הגלם לתעשייה במהלך שנת 2009²⁵ (בעיקר בשל זינוק במחירי המתכות), צפויה בשנת 2010 עליית מחירים נוספת, אם כי מתונה יחסית בעוצמתה (5%)²⁶. עליית מחירים זו, צפויה להחריף את השחיקה בכושר התחרות של היצואן הישראלי, בשל הקושי לגלגל הלאה את עליית המחירים.

■ **הריבית במשק צפויה לעלות** - לפי הציפיות הנגזרות משוק ההון צפויה ריבית בנק ישראל להמשיך ולעלות במהלך שנת 2010 לכיוון 3.0%-3.5% בסוף השנה²⁷, זאת לנוכח ההתאוששות הכלכלית המהירה והחששות מאינפלציה.

■ **מחנק האשראי נמשך** - למרות ההתאוששות הכלכלית, נמשכת מצוקת האשראי בתעשייה. על פי סקר הציפיות בתעשייה²⁸, למעלה מ-40% מחברות התעשייה עדיין מתקשות לקבל אשראי חדש ואף לשמור על מסגרת האשראי הקיימת. מחנק האשראי פוגע בהתנהלותן השוטפת של החברות ומעיב על יכולתן לבצע השקעות, להתרחב ולצמוח.

■ **גורמים מרסנים בביקושים המקומיים** – הזינוק בשיעור האבטלה במהלך השנה החולפת (מ-5.9% ברבע השני אשתקד ל-7.7% בסוף 2009), לצד הפיטורים הנרחבים²⁹ והשחיקה הריאלית המתמשכת בשכר הממוצע במשק, פועלים לריסון הביקושים המקומיים.

■ **נטל המס על חברות בישראל נותר גבוה ביחס לעולם**, זאת על אף מתווה הפחתות המיסים: בשנת 2010 ירד מס החברות בישראל ל-25%, זאת בעוד שבמדינות רבות בעולם עומד שיעור המס על 20% ומטה (רוסיה, סינגפור, רומניה, אירלנד, בולגריה, קפריסין ועוד).

■ **מעבר קווי יצור ופיתוח לחו"ל** – המגמה של העברת קווי ייצור ופיתוח לחו"ל תופסת תאוצה בשנים האחרונות וזו עלולה לאיים על עתיד התעשייה המקומית. מסקר מקיף שנערך על ידי מחלקת המחקר הכלכלי בהתאחדות התעשיינים באמצע 2008, נמצא כי בתוך כשנתיים כמחצית ממפעלי התעשייה יהיו בעלי פעילות יצרנית בחו"ל.

■ **תחזית זו מניחה יציבות במצב הביטחוני**. הידרדרות במצב הביטחוני עלולה להביא להתדרדרות נוספת במצב הכלכלי.

²⁵ רבע אחרון 2009 לעומת הרבע האחרון של 2008.

²⁶ תחזית ה-Economist מאוקטובר 2009.

²⁷ ציפיות הריבית של בנק ישראל, כפי שנגזרות משוק המק"מים.

²⁸ סקר זה נערך מאמצע דצמבר ועד תחילת ינואר 2010 ובו השתתפו כ-155 חברות תעשייתיות.

²⁹ ירידה של כ-15 אלף איש במספר השכירים במשק בממוצע יולי – אוק' 2009 בהשוואה לתקופה מקבילה ב-2008.

תחזית לתעשייה בשנת 2010

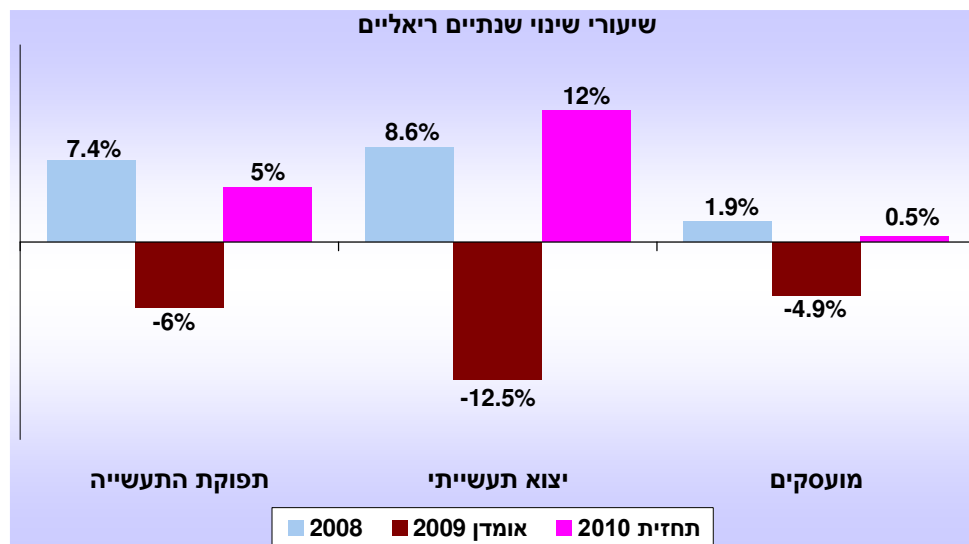
למרות אי הוודאות הגבוהה השוררת כיום באשר לעוצמת ההתאוששות בכלכלה העולמית ומשכה, מהווה התחזית המוצגת כאן תרחיש סביר, המשקף, להערכתנו, את המגמות הצפויות בשנה הקרובה, תוך התחשבות בהזדמנויות ובאיומים מולם ניצבת התעשייה בפתחה של שנת 2010.³⁰

עם סיומה של אחת השנים הקשות ביותר בתולדותיה, צפויה התעשייה הישראלית לחזור לפסי צמיחה בשנת 2010:

■ גידול ריאלי מחדש, של כ- 5%, צפוי בתפוקת התעשייה בממוצע שנת 2010, זאת לאחר נסיגה של כ- 6% בשנת 2009. עם זאת, תפוקת התעשייה בממוצע שנת 2010 תישאר נמוכה בכ- 1% מרמתה הממוצעת בשנת 2008.

■ היצוא התעשייתי צפוי בשנה הקרובה לרשום גידול ריאלי של 12%, לאחר נסיגה של כ- 12.5% בשנת 2009 ולהסתכם בכ- 40 מיליארד דולרים. כך, למרות הגידול הצפוי, הרי שרמת היצוא התעשייתי בממוצע שנת 2010 צפויה להיות נמוכה ריאלית בכ- 2% מרמתה בשנת 2008.

תחזית לתעשייה – 2010

■ למרות ההתאוששות הצפויה בפעילות התעשייתית, צפוי גידול מתון יחסית, של 0.5%, במצבת עובדי התעשייה (דהיינו, קליטה של קרוב ל- 2,000 איש בלבד). זאת מאחר ולהערכתנו, בשלבים הראשונים של ההתאוששות יעדיפו התעשיינים להגדיל מחדש את שעות העבודה למועסק באמצעות שעות נוספות, הוספת משמרות וכו', ויהיו זהירים יותר בקצב קליטת העובדים.

על אף קליטת העובדים המתונה בשנת 2010, יישאר מספר המועסקים בממוצע 2010 נמוך בכ- 4.5% לעומת ממוצע 2008 (16 אלף איש) ויעמוד על קרוב ל- 349 אלף איש.

³⁰ מומלץ להתעדכן במהלך השנה באשר לעדכון התחזיות במחלקת המחקר הכלכלי של התאחדות התעשיינים, אשר עוקבת באופן שוטף אחר המגמות והתחזיות להתפתחויות הכלכליות בעולם.

■ כיוון שקצב הגידול בתוצר צפוי להיות מהיר מקצב הגידול בתעסוקה, **צפוי בשנת 2010 גידול של לפחות 3% בפריון העבודה בתעשייה** (תוצר לשעת עבודה). גידול צפוי זה בפריון העבודה יכול לסייע לתעשיינים בהתמודדותם עם התיסוף החד ולמתן את השחיקה בכושר התחרות.

■ מנגד, לנוכח הגידול הצפוי בפריון העבודה בשנה הקרובה ולאור שחיקת השכר הריאלי בשנתיים החולפות, סביר להניח כי בשנת 2010 תחול עליית שכר בתעשייה, אשר תביא לשחיקה נוספת בכושר התחרות של התעשייה הישראלית.

למידע נוסף ניתן לפנות לצוות מחלקת המחקר הכלכלי:

דפנה אבירם-ניצן, מנהלת המחלקה
ג'ולי שדה זלצר, ראש תחום ניתוחים כלכליים
חגית שמריהו, כלכלנית המחלקה

טלפון: 03-5198807

www.industry.org.il

נספח פרוט ענפי - סיכום שנת 2009

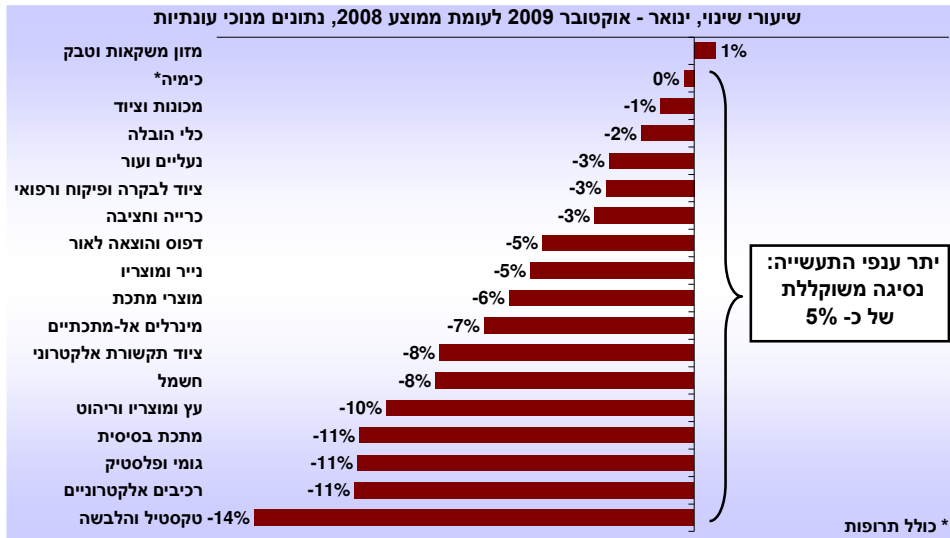
התפתחות תפוקת ענפי התעשייה

התפתחות היצוא בענפי התעשייה

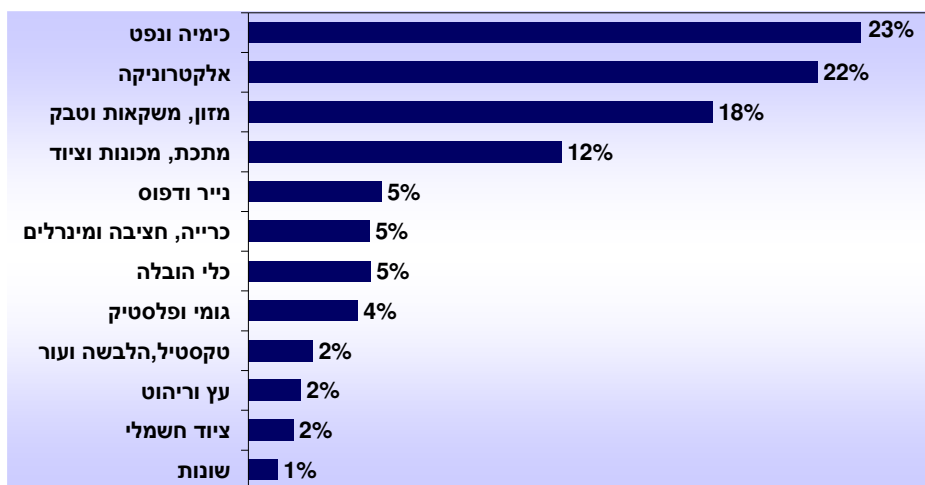

התפתחות מצבת העובדים בענפי התעשייה

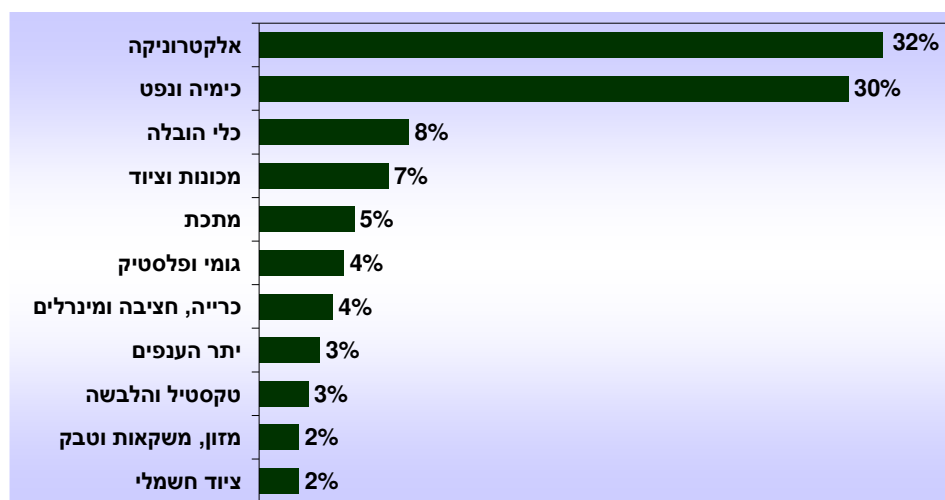

נספח התפלגות ענפית - 2009³¹

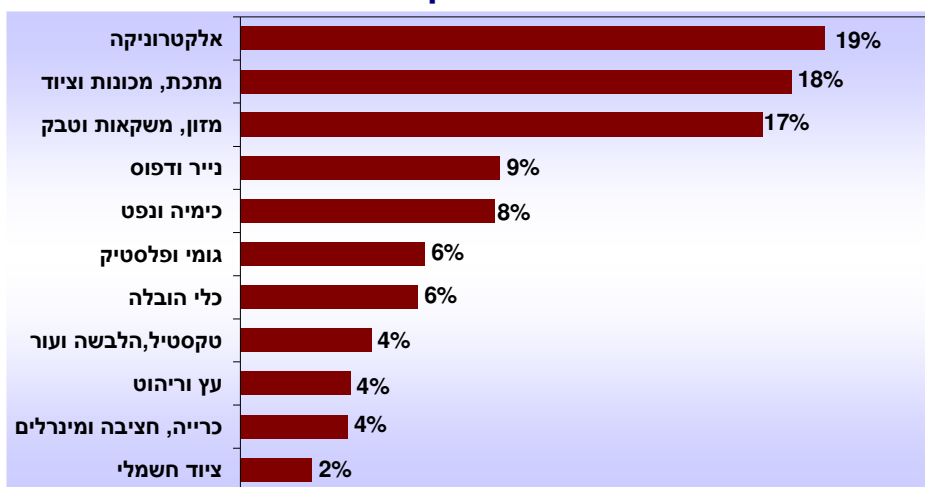
התפלגות מכירות התעשייה

התפלגות היצוא התעשייתי

התפלגות המועסקים בתעשייה

³¹ אומדנים לנתוני המכירות והתעסוקה, בהתבסס על נתוני ינואר - אוקטובר 2009.

קבוצות ענפי התעשייה

<p>טכנולוגיה מעורבת עילית</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ כימיקלים וזיקוק נפט ■ מכונות וציוד ■ מנועים וציוד חשמלי 	<p>ענפי טכנולוגיה עילית</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ רכיבים אלקטרוניים ■ ציוד לבקרה ופיקוח וציוד רפואי ומדעי ■ ציוד תקשורת אלקטרוני ■ כלי טייס ■ תרופות
<p>טכנולוגיה מסורתית</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ מזון, משקאות וטבק ■ טקסטיל והלבשה ■ עור והנעלה ■ נייר ומוצריו ■ דפוס והוצאה לאור ■ עץ ורהיטים 	<p>טכנולוגיה מעורבת מסורתית</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ כרייה וחציבה ■ מינרלים אל-מתכתיים ■ מוצרי גומי ופלסטיק ■ מתכת בסיסית ומוצרי מתכת ■ תכשיטים וחפצי חן

היקף התעשייה הישראלית המקומית*

2009 אומדן	2008	
80.7	100.1	מכירות (מיליארדי \$)
34.8	40.6	מזה: יצוא (מיליארדי \$)
347	364.8	מועסקים (באלפים)
11,100	10,982	שכר (בש"ח)

* הגדרה זו של התעשייה אינה כוללת את פעילות התעשייה הישראלית בחו"ל (קווי ייצור ומועסקים).